

Jens Nicolaj Christensen

Ib Christensen

Tirsdag d. 16. juli 1946 kunne man i Thisted Social-Demokrat læse et digt med titlen „Æ Tysker’ dje stuer Kanoner”. Jens Kirk tog digtet med i sin digtsamling „Nae i æ Thue” fra 1949, samme år som det blev bragt i „Jul i Thy”. Af senere gengivelser kan bl.a. henvises til bogen „Krigsværk” fra 1982. I avisen var digtet undertegnet med et „C”, mens senere optryk bærer forfatternavnet J. N. Christensen. Digtet har helt fortjent overlevet i Thy, hvorimod forfatterens navn næsten er gået i glemmebogen. Det rådes der bod på i denne artikel, som er redigeret af Svend Sørensen på grundlag af et materiale, der er stillet til rådighed af Ib Christensen, en søn af J. N. Christensen.

Jens Nicolaj Christensen blev født den 17. juli 1899 i Sinding ved Herning, hvor faderen Peder Kristensen var mølleforpagter. Et par år senere flyttede familien til Skovby mellem Silkeborg og Århus. Her arbejdede faderen også som møller.

Jens Nicolaj var den mellemste af tre drenge, der var født med ca. tre års mellemrum. Allerede i 1905 døde moderen Marie Kirstine. Det slog faderen ud, og familien gik mere eller mindre i opløsning. De to ældste drenge fik ophold hos to af faderens brødre, mens den yngste blev adopteret af en familie i Århus.

Farbroderen Mads fra Silkeborg hentede Jens Nicolaj i en fjedervogn med to heste for. På sine ældre dage karakteriserede han mødet med Silkeborgs lys som sit livs største oplevelse:

„Vi var under køreturen mod Silkeborg nået frem til bakken, der skråner ned mod bådehavnen. Vi kørte altså ad den gamle Århus landevej. Fra nævnte bakke var der dengang fri udsigt ned over Silkeborg by. Det var blevet mørkt, og det regnede og blæste lige stærkt. Jeg sad med tæppet op over hovedet, og jeg erindrer ikke, om farbror Mads sagde noget til mig, eller om jeg fik en pludselig indskydelse. Jeg tror, det var det sidste, der skete, resultatet blev i hvert fald, at jeg trak tæppet lidt til side og så fremefter, og der lå Silkeborg by med alle sine gadelamper tændte, gaslamper var det, og byen var ikke særlig stor dengang, men synet af de mange lampers lysskær virkede stærkt på mig og efterlod i mit sind en afglans, der fulgte mig livet igennem som „lyset forude”, netop sådan lød stemmen i mit sind mange, mange gange siden, når jeg under min livsvandring følte mørket om mig og i mig -, så kunne dette forunderlige syn genskabes i mit sind som „lyset forude”, og jeg håber, at det må stå sådan for mig, når mit livs afslutning kommer.”

Som det tydeligt fremgår, var J. N. Christensen allerede fra barnsben en person med et stærkt indre liv, der rummede både lyse og mørke sider. Men lyset i form af en stærk kristentro forblev livet igennem ledetråden.

Jens Nicolaj havde det godt i Silkeborg, hvor han begyndte sin skolegang. Opholdet blev imidlertid kun på et par år. Derefter var han en kort tid hos den farbror, hvor hans storebror var kommet hen. Farbroderen ejede fødegården i Frederiksdal, Kragelund sogn, hvor faderen også arbejdede som møller.

Selv om flytteturen kun var på godt en halv snes kilometer, så betød det store forandringer. Efter en kort overgang kom Jens Nicolaj ud at tjene hos et yngre ægtepar i Hesselskov ved Frederiksdal. Han var da omkring otte år. Stoltheden over at kunne klare arbejdet fik ham til at overleve, selv om det var hårdt. Han ville ikke klage sig, og der gik op mod et par år, før faderen opdagede, at han fik en dårlig behandling. Så sørgede han for, at drengen kom hen til sin faster på Tøndborggård, der også lå i Kragelund sogn. Det skulle blive Jens Nicolajs egentlige barndomshjem. Her fik han en kærlig pleje, og hans fire fætre og kusiner blev som en slags søskende for ham.

Efter flytningen til Tøndborggård kunne Jens Nicolaj fortsætte med at gå i Frederiksdal skole. Her havde han i lærer Petersen en pligttopfyldende og dygtig lærer. Skolen blev drevet efter den vestjyske ordning, hvor der var to skoledage om sommeren og fire dage om vinteren. I skolen kunne eleverne få hæfter, hvortil der kunne købes to øres mærker. Når de så nåede op på f.eks. 50 øre, kunne de købe hæfter og bøger som „Den sidste Mohikaner” og „Jorden rundt i 80 dage”. Her blev de første kim sikkert lagt til et langt livs optagethed af bøgernes verden.

Hvis læreren sagde god for det, kunne man dengang forlade skolen før tiden. På det grundlag kom Jens Nicolaj ud af skolen et halvt år før tiden. Der blev nu mere tid til at hjælpe ved landbruget på Tøndborggård, men han måtte dog passe konfirmationsforberedelsen i Kragelund. For at komme de 5-6 km dertil havde han fået sin første cykel, der var med stort tandhjul og fast nav. Den var god i medvind, men krævede sin mand i modvind.

Påklædningen var blåt jakkesæt, løse, stive manchetter samt hvidt kravebryst med fast knækflip, da Jens Nicolaj blev konfirmeret i Funder kirke den 5. oktober 1913. Selve konfirmationen fæstnede sig ikke hos ham som noget særligt. Det gjorde derimod den vækkelse, der som en stormvind fejede hen over sognet. Jens Nicolajs far tog afstand fra indre mission, mens hans onkel og faster på Tøndborggård blev en del af vækkelsen. Om sin egen modtagelighed skrev J. N. Christensen mange år senere: „Med en ensomhedsfølelse i hjertet og med et åbent og modtageligt, men vurderende sind, kunne jeg ikke undgå at blive berørt af stærke guddommelige kræfter.” Her er det nok værd at hæfte sig ved ordet „vurderende”. J. N. Christensen var ikke en medløbernatur. Både dengang og senere forsøgte han at finde sin egen sandhed, og der var ingen lette løsninger. Livet blev sat i perspektiv af dyrekøbte livserfaringer og en stille sans for humor.

Efter nogle år ved landbruget på hjemegnen besluttede J. N. Christensen sig for en lærergerning. I skoleåret 1922-23 var han tilknyttet Haslev skole som lærerlærling, som det hed dengang. Han deltog i undervisningen og fik af læreren det ønskede vidnesbyrd, der erklærede ham egnet til skolegerningen. Med dette papir i hånden kunne han efter en lov fra 1894 optages på seminariet i Haslev. Her fik han for første gang lejlighed til at skrive for en større kreds, idet han var ansvarlig for seminariets elevblad.

Da J. N. Christensen var færdig på seminariet i 1926, var det svært at få en plads som lærer. Han vendte derfor hjem til landbruget en tid, før han rejste til Thisted, hvor han boede og arbejdede på KFUM. En periode var han også tilknyttet et forsikringselskab. I Thisted mødte han i 1928 Jenny Boisen fra Hansted, og året efter blev de forlovet. Hun arbejdede på sygehuset, men fik i 1930 ansættelse på havnekontoret i Hansted.

Jenny skaffede sin forlovede ind ved havnearbejdet, hvor han kom til at hjælpe tømmerformanden i arbejdet med de sænkekasser, der skulle bruges til havnebyggeriet. I slutningen af 30'erne åbnede hans læreruddannelse mulighed for, at han fik en stilling på Vandbygningsvæsenets kontor.

Jens og Jenny giftede sig i 1934. Deres første barn, Ib, kom til verden i 1942, der var en meget vanskelig tid. For eksempel måtte Jens på arbejde lige efter, at drengen var født ved midnatstid, idet det var hans opgave at samle et hold samaritter på kroen, når luftalarmen gik i gang. Sidst på året beordrede tyskerne, at Hansteds befolkning skulle flytte inden marts 1943. Havnekontoret flyttede til Thisted, og da Jens og Jenny skulle klare den sidste oprydning, var de nogen af de sidste, der forlod Hansted. For at klare opgaven måtte de sende deres nyfødte søn ned til familien ved Silkeborg i syv uger.

I Thisted var det umuligt at få et ordentligt sted at bo, og de nybagte forældre måtte klare sig med et beskedent træhus, som blev sat op i redaktør Brunsgaards baghave på Nr. Allé. Efter krigen trak det ud med at få bedre boligforhold, så Jenny klagede sin nød til trafikministeriet. Det resulterede da også i, at de fik lov til at vælge det bedste hus, da det i 1946 blev muligt at vende tilbage til Hansted. Det blev et af de hvide huse, hvor der var indlagt centralvarme (Bådsgårdsvej 19). Her blev Børge født i 1947.

I sommeren 1953 blev J. N. Christensen udstationeret i Esbjerg, fordi havnebyggeriet var delvist indstillet. Året efter tog familien permanent ophold i Esbjerg, hvor alle faldt godt til. J. N. Christensen arbejdede som fuldmægtig ved Vandbygningsvæsenet i Esbjerg indtil 1968, da han gik på pension. Han døde den 17. november 1981 og tilbragte de sidste par år på plejehjem, hvor han dog var åndsfrisk til det sidste. Jenny er i skrivende stund 91 år og endnu ved godt helbred.

Da Jens fyldte 80, udtalte han til en avis: *„Når jeg blev regnskabsmand og ikke lærer, var det, fordi jeg måtte bestille noget. Det var nødvendigt for at opleve tilfredsheden med mig selv. Kunne det ikke blive som lærer, måtte det - som tiderne var dengang - blive som kontormand.“*

Forfatterskabet

J. N. Christensen var bestemt ikke typen, der pralede af sine skrivelser. Derfor kan det være svært at vide, hvor tidligt han kom i gang. Men der er ingen tvivl om, det har haft betydning, at han i 1943 kom til at bo tæt på redaktør Brunsgaard. Ved at læse et eller flere digte har han sikkert givet J. N. Christensen den fornødne selvtillid til at lade tingene offentliggøre.

Som nævnt indledningsvis satte forfatteren kun et beskedent „C“ under de første digte, der ikke kun blev trykt i Brunsgaards avis, Thisted Social-Demokrat, men også i de to andre lokale aviser, Thisted Amts Avis og

Thisted Amts Tidende. I 1946 kunne man læse digtene „Æ Kystfesker“ og „Hanstholm“ (en titel der dukkede op igen ved havneindvielsen i 1967, men med et andet indhold). Det er ikke undersøgt nærmere, om der har været digte i avisen før 1946, men det er ikke sandsynligt. Ifølge Jenny startede skrivelserne først for alvor, efter at de i 1946 var vendt tilbage til Hanstholm. Senere kom der digte til som „Fritz fræ Berlin“, „Kræn Hywwl“ og „Mads å Maren“.

Offentliggørelsen af digtene i aviserne gav J. N. Christensen mod på at skrive en roman, og i 1948 fik han på Lohses forlag udgivet romanen „Korsed paa Mosebakkén“. Hans beskedenhed fornægtede sig dog ikke, idet romanen blev udgivet under pseudonymet Bjørn Bringe. I en anmeldelse i bladet København beskrives indholdet således: *„Bjørn Bringe viser i denne Bog, hvordan Grundtvigianisme, Indremission, Socialisme og moderne Verdslighed brydes i et vestjydsk Sogn.“*

Udgivelsen gav selvfølgelig lyst til at fortsætte, og i foråret 1949 indsendte J. N. Christensen romanen „Brænding“ til Frimodts forlag. Fra forlæggeren fik han følgende svar: *„Min Konsulent finder Deres Arbejde ualmindelig velskrevet, Handlingen udmærket opbygget og Tendensen i Bogen tiltalende.“* På trods af de pæne ord kunne forlaget ikke påtage sig at udgive romanen, og desværre er manuskriptet nu gået tabt.

J. N. Christensen fortsatte livet igennem med at skrive, og han fik bl.a. udgivet et par noveller i „Ugens Nyheder“. Det blev også til flere digte, og selvfølgelig skrev han sange til vigtige familiebegivenheder. Som regel er tingene skrevet under navnet J. N. Christensen, men han brugte også andre skrivemåder som f.eks. J. Nic. Christensen, Jens N. Christensen og J. Christensen. Måske er han allerede i sin barndom blevet kaldt ved forskellige navne, efter hvor han opholdt sig. På seminariet gik han under navnet „Nic“, mens Jenny altid kun har brugt navnet Jens. På grund af sin uddannelse blev han i Hansted omtalt som „Jens Degn“.

J. N. Christensen
1899-1981.

svarede han: *„Nej, det er ikke mig. Jeg har været glad ved at have skriveriet som hobby - og ikke mere.“*

Nej, J. N. Christensen skrev kun, når han følte, han havde noget på hjerte. Erkendelsen af egen begrænsning og respekten for kunstens krav udtrykkes i denne strofe:

*Der er sange, som aldrig blev sunget,
fordi slet ingen formår
at tolke de største dybder,
som lykken og sorgerne når.*

I slutningen af 1960'erne gav J. N. Christensen sig i kast med at beskrive Hanstholms historie. Det blev til et manuskript på 131 maskinskrivne folieark med titlen „Havnen“. Han forsøgte at få det udgivet, men det lykkedes ikke. Dette manuskript eksisterer imidlertid stadigvæk.

Da J. N. Christensen ved sin 80 års fødselsdag af „Vestkysten“ blev spurgt, om han ikke havde haft lyst til at blive professionel skribent,

Læserne skal ikke snydes for „Æ Tysker dje stuer Kanoner”, der er anledningen til, at denne artikel overhovedet er blevet skrevet. Da der ikke er vedtagne regler for gengivelse af dialekt, har stavemåden været lidt forskellig – bl.a. adskiller udgaven i „Jul i Thy” sig en del.

Digtet gengives her i den udformning, det havde første gang i avisen. Her er der to linjer (understreget), som senere er gledet ud. Om udeladelsen er sket på J. N. Christensens initiativ, kan vi ikke vide. Selvfølgelig skal man tænke sig om for at få „Kanon” til at rime på „Fakson” (facon), men det kan sagtens lade sig gøre. Ved en nærlæsning forekommer det meningsfyldt at tage de to linjer med, så udeladelsen må sikkert tilskrives en tilfældig fejl, som upåagtet har gentaget sig.

Æ Tysker' dje Stuer Kanoner

No di æ væk, ka'et eet' gjø aa sæj,
te di Tysker' di va no nøj praalvorn Strabejs,
Som di da kund skaab sæ aa ta po Væjj,
blaat di sku' spøt eller ta'r djæ Nies.
De skuld' aalti lye aa Praas aa Staahøj,
aa de past dæm bejst, hvis di so en va ræj.

Saaen va'et da osse dengaang de fand' o
aa lav stue Kanoner i Støj faa dem smo,
da rænd' di rundt o æ Holm aa faataal,
te nær di skuld' sky', kund' dæ ingenteng hold'.
I fjovten Daw haad vi djæ Tur aa dje Rend,
æ Huus bløv taal op aa maal op hver en jæn,
faa nær di haad skot mæ diæ stuer Kanon.
vild' æ Huds fo en hiel ajen Fakson.

Æ Daer aa æ Vinjer maat et væ lot,
faa saa vild' di spring ve æ Knald fræ æ Krudt.
Saa skuld' vi si ætter forovn aa fornejn,
æ Billeder skuld' nie, men æ Sæm maat blyv sejjen,
æ Spejl maat hværken leg eller hing –
hvis et vi rejst væk, vild' wo Trommelhind' spring,
vi skuld hiel te Tved eller Skjeldsgord Bakk',
dæ kund' vi saa sej en Daasti aa snaakk'
mens æ Tysker' fik skot en fi' Skod eller trej,
ja saan bløv di ve - aa manne va ræj.
De va væst faa dæm mæ forloren Tænd',
di skuld hiel ud o Ballerum Hie hver jen.

Tegning fra digtsamlingen „Næ i æ Thue”.

Men vi wa no nown, dæ snød den Daae,
da di hær fi' Skod eller trej skuld' go aae,
fu vi had' no løst vos te Rætt' i en Bog
a jen, dæ va nøj en Graan drøwen Slog,

aa om de hær Skyden han osse faatold',
te æ Trommelhind den kund' no sajtens hold',
naar blot i de Law æ Ku'ul stak i Rend,
vi haaj en Stomp Pind imell' vo Tænd'.
Aa vi vild' no gja'e nok si aa faanemm,
hvodan de spænd' aa, aa saa bløv vi hjæmm.
Vi va slæt et saa dreste ve di hær Kanoner,
faa di brojt nue brølendes stue Patroner.
Men dæ va en Krom Dig en Støk søjen æ By,
saa dær kund' vi Leg' faa djæ Skyden i Ly.
Dæ'er rend vi saa hæn mæ æ Pind i wo Mund,
aa Aj's kom baade mæ Kat aa mæ Hund,
di skuld' et go dæhjæmm aa kom gal astæj,
Kræn Knap haaj taaen hans Bornholmer mæj,
de wa mæ aa pas o, hva æn mjest holdt aa,
faa fae de wa Awten, en kjendt et æ Daa.

De føst Skod skul go omkreg æ Klok' ni,
men føst bløv en de, aa saa blpw en ti,
aa vi laa aa Keg aa tøgged de hær Kakkelvnsbrind',
aa ve'st knap, hvovidt vi skuld' roel eller grinn.
Dæ wa jen dæ saae, i de Law han tared hans øwn:
„Aa di Tysker', dæ wa aaller nøj sand' i djæ Løwn.”
Mæn da æ Bornholmer slow ølle just,
saa skod di en Skod, aa dæ kom en graan Pust –
æn Fowl skræpped op, aa æn Foer stak i Rend,
aa vi smed æ Pind', vi had mell wo Tænd' –
vi keg vos omkring - hæn po æ Vøj
nue Tysker' stejled baagøwer li po æ Støj,
men de wa no nøj, dje Kaptejn had saa,
te de skuld' di gjø, naar en stue Kanon gik aa.
Men bette Pier saae: „Mon de wa æ Skod -,
eller wa'et æ Bornholmer dæ tabt' æn Lod'?”
Vi ke'g i æ Ka'es, dæe wa et nøj i Bræk,
æ Klok' hyvled aa ætter tøl, aa vi fæk
vos en Grin aa de hær tysk' Praaleri -,
dæ wa trej Skod tebaag, mæn wo Skræk wa faabi.

Vi sov te æ Klok' wa hænad fi'-fem,
da wa de færre, aa saa gik vi hjem.
Hæn o æ Awten kom dæm fræ Skjeldsgord igjen,
aa si'n kom dem, dæ wa længer hænn.
Di wa aalsammel løkle ve aa kom hjem
aa find' i Behold baade Belder aa Sæm,
Vinjer aa Daer - aa æ Hu'us et aa glæmm,
faa en holder ilywel aa de dæhjæmm.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 1998, side 41-46).